

Collegial-Tidende for Danmark og Norge.

Med Kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 20. Den 15 Mai 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Directør Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Peter Johan Monrab.

Justitsraad og Departementets
Chef i det danske Cancellie.

Offentlig Indretning.

(Efterretning om en ny Agerdyrkning drivende Colo-
nie i Vardudal i Senjens og Tromsøe Fogderie i
Nordlandene, anlagt ved Missionskasserer Holmboes
Bestræbelser.)

I Aaret 1781 blev Hr. Jens Holmboe, nu varende
Missionskasserer, ansat som Foged over Senjens og
Tromsøe Fogderie i Nordlandene. Ved hans Ankomst
til Stedet fandt han, at Beboernes Hovednæringsvei
var Fiskerierne, og at Jord- og Agerdyrkningen ei alene
var saare ubetydelig, men endog næsten af de fleste an-
seet som en foragtelig Syssel. Ikke desto mindre var Jord-
kun-

bunden særdeles god, og, hvad Klimatet angik, fandt han vel, at Sommeren der var kort, men dog meget vel skikket til at fremme Vegetationen, uagtet at det er under en 69 til 70 Grad Polihøide *). Dette gav ham Mod og Lyst til at stræbe efter, ved eget Exempel, om muligt, at vække Lyst hos Beboerne til at antage en forbedret Jorddyrkning. Han begyndte med, ved Rødning, Grøfters Gravning og andre gode Indretninger, at udvide og forbedre sit eget Jordebrug, hvorved han Tid efter anden har bragt det saavidt, at han nu kan saae og avle langt mere end dobbelt saa meget Rug og Byg, samt holde et mere end dobbelt saa stort Antal af alle Slags Creature, som ved hans Tiltrædelse **). Men foruden dette roesværdige Exempel paa Flid i Jordebruget, som han derved gav Indbyggerne, greb han ogsaa et andet Middel til der at udbrede Lyst til en forbedret Jorddyrkning. I Fogderiet vare mange ubeboede, men frugtbare Steder, som fortjente at opdyrkes. Iblandt disse fandt han især et, Bardudal kaldet, hvis Frugtbarhed og herlige Beliggenhed bestemte ham

*) Stedets Bequemhed til Agerdyrkning bevises og bevæget, at der i 18 Aar ikke har været flere end 3 mislige Aar, i hvilke Kornet har slaaet Feil.

**) Dette er bevidnet ved en Udskrift af Senjens og Tromsøe Sørenskriveriers Justitsprotokol, samt desuden ved en særskilt Attest fra Stedets da værende Amtmand Sommerfeldt.

ham til at arbejde paa at faae det beboet; men at overtale nogen af Fogderiets Folk til at forlade Søen og nedsætte sig i Dalen for at drive Jordebrug, var ikke at tænke paa. Han forskrev derfor i Aaret 1787 nogle brødløse Huusmændsfamilier fra det sydligere Norge, og fik disse Familier til at nedsætte sig der, imod at han, for egen Regning, foreffjød dem alt hvad de, som fattige Nybyggere, behøvede at begynde med. Ved Indberetning derom til det kongelige Rentekammer fik han sine første Forskud godtgjorte, og tillige Tilladelse til at forefhyde dem noget mere for kongelig Regning. Men adskillige Omstændigheder indløb, hvilke forvoldte, at Kolonisterne stode paa Veie at flytte dersfra igjen, hvis de ikke hastigen og kraftigen bleve understøttede. Dette gjorde han ogsaa, og forskaffede dem fra Bergen Føde- vare og andre Fornødenheder for 538 Rdlr., og satte sig selv i Gjæld til Kjøbmanden for denne Sum*). Denne Hjælp reddede Kolonien fra Undergang, og efterhaanden er den kommen saa vidt, at den i de sidste 5 til 6 Aar har kunnet hjælpe sig selv uden nogen Understøttelse. Andtil Aaret 1800 havde den saaledes udbredt sig, at den da bestod af 37 Familier, der udgjorde et Antal af 196 Mennesker. Kreaturenes Antal beløb sig til 313 Stkr. stort Kvæg, 511 Stkr. smaat Kvæg og 39 Heste.

*) Hvilket alt er beviist med Tingsvidner af 7de og 11te Juni 1792.

ste. Colonien gaaer frem med stærke Skridt og vover ved nye Tilflytninger hvert Aar. Den har en Strækning af 4 Miles Land at udvide sig paa, som bestaaer af Skov og de græsrigste Sletter, hvorigjennem tillige løber de fluerigste Elve; og det er meget sandsynligt, at den hen i Tiden vil blive et af de talrigeste Kirkesogne i hele Fogderiet. Dens betydeligste Næringsvei er Agerdyrkning og Dværgavl og de fleste af Colonisterne have allerede saa megen Ager, at de af Rug og Vng aale saa meget som de fortære, ja et Par have endog tilovers fra et Aar til et andet. Nogle af dem have og bragt Kartoffelavlens saavidt, at de have kunnet sælge deraf til Tromsø Kjøbsted. Overalt i Colonien hersker Arbeidsomhed og Huusslid, og i de fleste Huse en udmærket Reenlighed.

Dette Colonie-Anlæg har endog udbredet sin Nytte videre omkring. Senjens Fogderie er derved bleven bekjendt i det sydlige Norge som et for fattige, men dygtige og arbeidsomme Mennesker ønskeligt Sted at komme til, hvilket ingen har foraaesaget, at der i de sidste 10 Aar er draget flere end et par hundrede Familier derhen, som alle have henvendt sig til Hr. Holmboe, og som han har overtalte Indbyggerne til for det første at herbergere og at lade dem arbejde hos sig for Foden, indtil den største Deel siden efterhaanden er bleven boesat blandt Indbyggerne. Samtlige disse nye Ankomne have væ-

ret duelige Folk, bekjendte med Agerdyrkning og de til et Landbrug fornødne Haandteringer. De have udbredet Kundskaber om et bedre Jordebrug blandt Indbyggerne, som og har havt den Virkning, at Jordeiendomme nu sælges fire Gange saa høit, som for 10 Aar siden.

Sandheden af, hvad her er anført, bekræftes end ydermere ved efterstaaende Attest fra Hr. Biskop Schouheider i Trondhjens, udstedt den 3 September 1800, efterat han havde bereist Colonien og lært at kjende den i det Hele:

”Denne med liden Understøttelse meget høidigen begyndte Voepæls Anlag og Landbrugs Indførelse i een af de mange ubefolkede Nordlands og Finmarkens Fjorder, Elvebredde og Dale er saadant Gjerningsbeviis paa, hvad der kunde bevirkes til Morges Dyrkelse, at den fortjener den alvorligste Attestation og Anbefaling boade til Regjeringens velgjørende Omfarg og til praktiske Statistikers og Oekonomers og Fædrelands Elskeres Opmærksomhed. Kun i fire Dage (længere tillod min Visitatsreise mig ikke at anvende paa dette interessante Besøg) har jeg bereist den Landstrækning af den smukt situerede frugtbare Ørken fra Sallangsfjorden igjennem en ældgammel uhugget Birke- og Fyrrestov, over Varduslæven til den øverste Colonie Vardujorden kaldet og tilbage ned ad Elven, indtil dens Udløb i Malangers Fjord, i alt 14 norske Mile. Jeg har været i femten af disse

Co.

Colonistfers Huse, havt Natteleie i to af dem og taget deres Boesættelse i Diesyn, og underholdt mig med mange af dem. Den forestaaende Optegnelse over Populationen og Besætningerne har jeg deels seet gjøre, og deels hørt Colonisternes Angivelse, og kan saaledes attestere den som rigtig. Det maa forundre og være til opmuntrende Deeltagelse for enhver, der tænker efter over Menneskevandringer og Familiers Nedbladelse, at see saa mange for største Delen fra over hundrede Wille hidflyttede Familiers meger vel og sundt byggede Huse, Stalde og Lader, at bemærke, hvorvidt den med bare Hænder og meget lidt Bærktøi hidkomne Nybygger har bragt sin Boepæls Opsættelse i to til tre Aar. Saadanne har jeg fundet, som i denne korte Tid har selv anden, vel og alene med en Hustrues Hjelp, sældet Træer, hugget Tømmeret, opført meget smukke Stuer, saadanne som der bruges i Østerdalen og Guldbrandsdalen, opmuret Kaminer og Skorstene, faaet Fæghuse og Laage, dem de strax med deres egen Baaning vare betænkte paa, færdige, Madstuer og Stavbuur; fra det første eller andet Aar udseet sig Agerland, opbrudt det som tiest med blot Spade og Hakke og tilsaaet det med Byg og Rug, og saa lagt sig fire og flere Køer, 10 til 12 Aar til"

"Paa alle disse Nybyggerpladser, hvor jeg var, stod Agre af to til fire Tønders Udsæd, rene for Ufrud og
med

med jævnt tætte Ar, som uagtet denne Sommers Væde og liden Varme gav Haab om en meget god Høst. Nyebyggeren paa Vardujorden havde fra forrige Aar saa meget Korn i Behold, at han i et feilslaaende Aar kunde hjælpe sig. Der skal endnu een have bragt det saavidt. De fleste af disse Pladser ere sikke for Frost, og jeg fandt, at Agrene i Colonien vare komne videre frem, end jeg havde seet dem paa andre Steder i de nærmeste Boigder. Der har været et synderligt Held med de Mennesker, hvis Skjæbne har ført dem til denne Colonie, at den allerstørste Deel af dem ere af en udmærket god Art, sædelige, ædrue, fredsommelige, indbyrdes hjælpsomme, arbeidsomme og opfindelsestrige, en stor Deel vittige Haandværkere, især til Landsbrugs Bygning, ogsaa Smede, alle vante med Agerbruget og dets Virksomhed."

"At disse 37 Familier i 13 Aar have bragt denne Boesættelse saavidt, er skeet alene ved Missionskassens Holmboes Omhyggelighed, med hvilken han paa mange flere Steder i Senjens og Tromsøe Fogderie har anvist og fremhjulpet Nydninger. Han har deels forskrevet, deels modtaget disse duelige Folk fra deres ringe Huusmandspladser eller forringede Gaarde i Aggershuus Stift, gjort dem, som behøvede det, Forstrækninger med Kvæg, Sædekorn og givet dem nyttige Raad; ogsaa paa sin med udmærket Industrie

dyr

dyrket Gaard. Arvigen oplært nogle Folk, som nu ere lykkelige Nybyggere. Der kan ikke med Sandhed modsiges, at han for denne Colonie fortjener Betsømmelse og Opmuntring til at fortsætte disse Bestræbelser for frugtbare Ørkeners Besættelse med Jordbrugere, hvortil i de nærliggende Dale af Wardu- og Maals-Ebene er forhaanden værende Leilighed, og som mange flere Steder i det hele Stift indbydes til."

Landhuusholdnings-Selskabet har tilkjendt Missionskasserer Holmboe sin første Guldmedaille for sine heri udviste værdige Bestræbelser til Fædrelandets bedre Flor.

Forgivninger.

H. Majestæt har ved Resolution af 31 Marts d. A. allernaadigst opproberet de af Rentekammeret, i Folge Forordningen af 28 Juli 1784, søiede Foranstaltninger, hvorefter den for de i Danmark indquarterede røde Cavallerie og andre Regimenter og Corpser, for det Aar fra 26 October 1801 til Marsdagen 1802, fornødne Fourage af Havre, Hø og Halm er bleven anskaffet.

Al den dertil medgangne Betsømnings-Sum godtgøres, efter allerhøistbemaandede Forordnings 3 Artikel, af den kongelige Kasse for hver Tonde Havre 84 Skilling, for hvert Læs Hø 1 Rigsdaler 64 Skilling,

og for hvert Pæs Halm 64 Skilling, men derimod bliver Røsten, efter samme Artikel, at udrede af det samtlige contribuable Ager og Engs Hartkorn i Danmark med Tyve og Fem Skilling pr. Tønde, som erlægges med indeværende Mars April og Juli Kvartalers Skatter, nemlig Tretten Skilling i April og Tolv Skilling i Juli Kvartal. Hvilket ved Placat fra Rentekammeret under 3 April sidstleden, er bleven bekendtgjort.

Under 23 Marts d. A. er, igjennem det tyffe Cancellie, udfærdiget et Patent angaaende Meddelelsen af de, efter den 26 § i Landmilitair- og Remont-Anordningen, fornødne Tilladelses-Beviser, for Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, Herstabet Pinneberg og Grevskabet Ranzau, af følgende Indhold: at Hs. Majestæt, i Tillid til sine landmilitairpligtige Under-saatters Retsskaffenhed, og for at tilvende samme al muelig Frihed i Henseende til deres Opholdsted og Schvervelse, har resolveret: at de, efter 26 § af foransorte Anordning af 1 Aug. 1800, til Ophold udenfor Jurisdictionens-Districtet fornødne Tilladelses-Beviser og deres Fornyelse eller Forlængelse, naar hans Forældre eller Formyndere samtykke deri, ingenlunde maae nægtes nogen redsvoren Militairpligtig, eller Borgen for ham forlanges, naar

for det første den tilsigtede Bortreise og Graværelse kan

bestaae med Opfyldelsen af hans maastee allerede begyndte eller endnu ei endte Tjenestepligt.

for det andet der for Hørligheden fremstilles en i Districtet boende Besuldmægtiget, som forpligter sig til at underrette ham om alle Landmilitair-Væsenet angaaende Foranstaltninger;

for det tredie der ei kan bebreides ham, at han alt tilforn har forsømt den befalede Foreviselse af sit Tilsludelsesbeviis, eller uden gyldig befunden Undskyldning har forsømt en Session, hvortil han var indkaldet; og endeligen

for det fjerde, naar Sessionen ei, formedelt nogen Brøde, udtrykkeligen skulde have paalagt ham at stille Borgen.

Blandede Efterretninger.

I Sportel-Reglementet for Kjøbenhavns Hof- og Stadsret af 13 August 1777 dets 68 §, befales: "at af Vestindiske Produkter ei videre, i hvor liden end Summen maatte være, skal betales, end $\frac{1}{2}$ Procent i Auctions Salarium."

I den Anledning er fra Auctions Directeuren, Høiesterets Assessor Brown, til Cancelliet indkommen en Forespørgsel: om der, ved det Udtryk Vestindiske Produkter, skal forstaaes alle de fra Vestindien kommende Vare, eller blot de, som hidbringes fra de danske vest-

vestindiske Lillande? Efter foregaaet Brevveksling med General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegiet, har Cancelliet derpaa ved Skrivelse til Hof- og Stadsretten af 27 Marts d. A. svaret: at der, ved forommældte Udtryk: vestindiske Produkter, blot bør forstaaes de Vare, som hidbringes fra de danske vestindiske Øer.

Under 30 s. M. ere Stads-Physicus i Kjøbenhavn, Doctor Scheel, og første Læge ved Frideriks Hospital, Doctor Mynster, tillagte kongelig Befaling at indtræde som Medlemmer i Quarantaine-Commissionen i Kjøbenhavn.

Ved allernaadigst Resolution, af 30 April d. A., er Under-Chirurgus Wentzen, som har erholdt Sølvs-Hæders-Medallien i Anledning af hans militaire Forhold i Batallien den 2 April s. A., endvidere sat i Ligning med Skibs-Chirurgerne Dørgen og Guldberg, ved at tillægges 10 Rdlr. maanedlig Bartpenge, indtil han bliver befordret.

Efternavnte, der ved Mod og øvrigt godt militair Forhold have udmærket sig, nemlig: paa Fregatten Freja, i Actionen den 25 Juli 1800, under Capitain! Krabbes Commando: Canoneer af Toihuus-Compagniet No. 72, S. Clausen, Under-Canoneer af 2 Div. 1 Art.

Art. Compagnie No. 2, J. E. Willardsen, og Constablerne af 2 Div. 1 Art. Compagnie No. 24, P. Sjørgensen, af samme Div. og Comp. No. 69, J. Anthøn, og af 4 Div. 1 Art. Comp. No. 27, D. J. Lønning: i Actionen i Vestindien den 3 Marti s. A., under Capitain-Lieutenant Jessens Commando: Overstyrmand P. N. Hee, af Sjællands Distrikt No. 591, 2 Styrmand N. E. Sommer, af Sjællands Distrikt No. 4, Canoneer af 2 Div. 2 Art. Comp. No. 4, L. Olsen, Under-Canoneers-Math af samme Div. og Comp. No. 41, N. Pedersen, Skibmand af Trondhjems Distrikt No. 166 & 198, K. Evendsen, og Matros af Bergens Distrikt No. 7 & 12, E. H. Hoff; samt i Actionen den 1 September 1800 i Vestindien, under Premier-Lieutenant Fædders Commando: Baadsmand Matros af 1 Div. 6 Comp. No. 62, E. J. Sæsnæ, og Matros af Bragnæs Distrikt No. 353, N. Knudsen: ere i Folge Hs. Majestæts allernaadigste Resolution af 30 April tildeelte, hver en Sølv-Hæders-Medallie der veier 2 Lod, og paa hvis ene Side staaer Kongens Brystbillede, paa den anden Side Ordet: Fortjent, med en Egefrands, og i Randen den Persons Navn den tildeeltes, hvad han var paa den Tid, og Actionens Datum; hvilke Medallier af Bedkommende skulle bæres paa Brystet i samme Slags Baand, som Medallierne i Anledning af Slaget den 2 April s. A., og

ander enhver af fornævnte Personer desuden for deres Levetid en aarlig Pension af 15 Rdlr., beregnet fra de Fider Actionerne ere foregaaede.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: By- og Raadstue-
 skriver-Embedet i Odense; Byfoged- og Byskriver-Embe-
 derne i Sørfjølbing, samt Herredsfoged- og Skriver-
 Embederne i Mølle-Herred i Lolland, hvoraf svares 300
 Rdlr. aarlig; Ørschou Sogneskald i Bergens Stift,
 274 Rdlr. 23 Sk.

Befordringer og Afgang.

Under det tydske Cancellie: Den 7 Mai ere
 Apotheker F. A. Lorenzen i Oldesloe beklædt til 3die,
 og den der værende Kirkejurat D. Schüder til supernu-
 merair Raadmand sammesteds; Cand. Juris J. F. Frs-
 derichsen, i Schlesvig, til Underrets-Advocat i Hertug-
 dommene; Reserve-Chirurg ved Holmen, C. W. Keil,
 til Districts-Chirurg i Lügum-Klosters Amt. Den 12
 Mai: Renteskriver L. H. Scholtz til Landsfoged i Sta-
 pelholm.

Under Generalitetet: Den 23 April ere følgen-
 de Fri-Corporaler og paa Avantage staaende Under-Of-
 fice-

ficerer, efter fuldbendt Cursus i den her værende Frikorpals Skole, blevne udnævnte til Fændrikker, med Anciennetet fra 4 Dec. f. A., og ansatte ved efterfølgende Regimenter og Corps, nemlig: J. J. v. Lemvig af sjællandske Jæger-Corps a la suite ved Corpset; H. K. de Plane af Marine-Corps a la suite ved 2den sjællandske Batallion let Infanterie; H. F. v. Anker af danske Livregiment i virkelig No. ved norske Livregiment; F. L. Greve v. Platen af Kronprindsens Regim. i virkelig No. ved Regimentet, og A. M. Rodtwith af Livgarden til Fods i virkelig No. ved Prinds Frederiks Regiment. Ved det slyenske Regiment lette Dragoner er characteriseret Ritmester v. Fabritius de Tegnagel beklædet til Second-Ritmester; Charact. Prem. Lieut. v. Cappelen til virkelig Prem. Lieutenant, og den a la suite staaende Sec. Lieut. v. Gruner til virkelig Sec. Lieutenant, samt Cornet a la suite v. Roefoed, efter Ansøgning, forundt Afsked med Sec. Lieutenants Character. Ved det trondhjemske Dragon-Regiment Ritmester v. Reichmann og Prem. Lieut. P. N. v. Bruun benaadede, den første med Majors Character af Cavalleriet, med den ham reserveerte Anciennetet, og den sidste med Ritmesters Character; Sec. Lieut. v. Pristoph beklædet til Prem. Lieutenant, og Sec. Lieut. a la suite v. Holst til virkelig Sec. Lieutenant i Regimentet. Ved Liv-Regimentet Nystere, charact. Sec. Lieut. v. Schirach til

til virkelig Sec. Lieutenant. Ved Landcadet-Compagniet er Sec. Lieutenanten, charact. Capt. v. Schnitter, udnævnt til Prem. Lieutenant; Commandeer-Sergeanten, charact. Sec. Lieut. de Seue, til virkelig Second-Lieutenant; Corporal v. Dreyer til Commandeer-Sergeant med Sec. Lieutenants Character, og Kostcadet M. H. v. Synnestved til Corporal ved Compagniet. Ved Livgarden til Hest er Cornet a la suite af Husar-Regimentet, M. T. Baron v. Selby, ansat som Sec. Lieutenant a la suite, og v. Anker udnævnt til Cornet a la suite ved Garden, dog uden Anciennetet. Ved det 1ste trondhjemske Inf. Regim. er Capt. v. der Osten forundt Majors Character med den ham reserveerte Anciennetet. Fremdeles er Cornet v. Christiani af Husar-Regimentet forundt Afsked med Second-Lieutenants Character; Fændrik v. Meidel af det oldenborgske Infanterie Regim. forflyttet til Prinds Frederiks Regim., og Sec. Lieut. a la suite ved det holsteenske Inf. Regim., v. Helmich, ligesaa til det oldenborgske Inf. Reg. Den ved Allinge Borger-Compagnie staaende Under-Officer, Mons Allinge, forundt Afsked med Fændriks Character. Den 7 Mai er ved Dronningens Liv-Regiment til Fods char. Oberstl. v. Münnich beskikket til virkelig Oberst-Lieut. og Chef for det andet Musqveteer-Compagnie; Majorerne v. Røepstorff, v. Breuer og v. Cronhelm resp. til 3, 4 og 5 Stabs-Officerer; Stabs-Capt. v. Meier, til

Chef

Chef for 4 Musqv. Compagnie; char. Capt. v. Witzendorff, til Stabs-Capt.; char. Prem. Lieut. v. Mechlenburg, til virkelig Prem. Lieut., og char. Sec. Lieut. v. Both, til virkelig Sec. Lieutenant. Ved det schlesvigske Inf. Regiment char. Oberst Lieut. v. Bahrendorff ligesaa til virkelig Oberst Lieut., og Chef for 2 Musq. Compagnie; Majorerne v. Rohweder, og v. Normann resp. til 3 og 4 Stabs-Officer, og Capt. v. Harbou, til Major med den ham reserverte Anct. og til 5 Stabs-Officer, Stabs-Capt. v. Bentzen til Chef for det 4 Musq. Comp., char. Capt. v. Huth til Stabs-Capt., char. Prem. Lieut. v. Spæth, til virkelig Prem. Lieut., og Fændrik v. Flemming, til Sec. Lieutenant. Ved Kronprindsens Reg. char. Prem. Lieut. Grev Holdt, udnævnt til virkelig Prem. Lieut., og Fændrik v. Dau, til Second-Lieutenant.

Under Admiralitetet: Den 30 April er Føldbetjent P. Holst i Christiania, beklædet til Søerkrigs-Commissair; ligesledes ved den Glücksstadtske Søe-Equipage: J. Lund, til Commando- og Equipagefriver; C. W. E. T. M. Høling, til Material-Forvalter og Løkhusskriver, og Borgerne Smedemester Hansen og Tommermester P. Meinertz, til at være tillige resp. Mestersmed og Skibs-Tommermester ved bemældte Equipage.

At denne Tidende udgives ugentligen eet Numer, der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.